

KÜLÖNFÉLÉK.

Énekeskönyvünk új kiadása hagyta el a napokban a sajtót. Ötödik kiadásunk, mely 3000 példányban 1910-ben jelent meg, oly gyorsan elkelt, hogy egyházi levéltárosunknak a folyó év februáriusa végén a készlet csaknem teljes elfogyásáról kellett jelentést tenni. Tekintettel arra, hogy a tervezett átdolgozások hosszabb időt vesznek igénybe s a készlet elfogyásánál két már jóval előbb nagyobb megrendelés is volt előjegyezve: sürgössé vált egy hiánypótló új kiadás rendezése. *Ferencz* József püspök úr e tárgyban sürgős értekezletet hívott egybe, melynek egyhangú megállapodása az volt, hogy mivel énekeskönyvünk gyökeresebb átdolgozása hosszabb időt igényel, egyházunk közönsége s tanuló ifjúságunk pedig hosszabb időre énekeskönyv nélkül nem hagyható: sürgősen szükséges egy átmeneti kiadásról gondoskodni. Így a kiadás előkészítése gyorsan megtörtént, az új énekeskönyvek már forgalomba kerültek s egyszersemind — amint értesülünk — megtétettek a kezdő lépések a gyökeres átdolgozás munkálatainak előkészítésére is. Az új kiadás mindenben az előbbi nyomát követi; azonban függelékül egyházainkban már is elterjedt négy szép énekkel kibővült. A bővített kiadás ára, a Gámán J. örököse nyomdájának méltányos árszabása következtében, a régi nyomdai költségek országszerte tetemes növekedése mellett sem emelkedett. Egy darab kötve 80 fillér. Tömegesebb megrendelésnél, öt darabtól fölfelé a szállítás portóját is egyházunk viseli. A megrendelések utalványai *Kelemen* Lajos egyházi levéltáros címére (Kolozsvár, unitárius kollégium) küldendők.

A lelkészek korpótléka. Régen érzett hiányon kíván segíteni az a törvény, amelyet úgy a képviselő- mint a főrendiház a lelkészi fizetéseknek korpótlék útján való felemelésére nézve közelebről elfogadott. A lelkészeket, mint az egyházközségek tisztviselőit, eddig mostoha gyermekeinek tekintette az állam és egyház egyaránt. Megélhetésük a keperendszer ósdi és igazságtalan alapjára volt fektetve. Még az a sovány kenyér is, mely a folyton szegényedő hívek kepéjéből részükre jutott, akárhányszor panaszos volt. E mellett a lelkészt hivatásával össze nem egyeztethető foglalkozásokra kényszerítette. Ezen a tarthatatlan állapoton a kongrua törvény nagyon keveset enyhített. A mai megélhetési viszonyok között 1600 kor., még ha ehhez hozzávesszük a kepének értékeesebb voltát is, családfenntartásra, gyerekek neveltetésére, társadalmi reprezentálásra sfb. nem elég. Nem elég különösen akkor, ha figyelembe vesszük azt is, hogy a lelkészi állás főiskolai képzettséget kíván. Ilyen viszo-

nyok között nem csoda, ha a lelkészi kar fajsúlya leesett s tehetségesebb ifjaink más téren keresték boldogulásukat. Nem csak a lelkészek érdeke, hanem az állam és egyház szempontjai egyaránt sürgetőleg követelték a lelkészi fizetéseknek méltányosabb rendezését.

Ezt a célt szolgálja az a törvény, amely a lelkészeknek öt korpótlékot helyez kilátásba és pedig öt évi szolgálat után 400, tíz év után 800, tizenöt év után 1000, húsz év után 1200 és huszonöt év után 1400 koronát. Ilyenformán minden lelkész huszonöt évi szolgálat után látszólag 3000 kor. fizetéshez jutna. Ez, ha valóban így volna, minden esetre méltányos rendezése lenne a kérdésnek, de úgy, amint tényleg van, még a szerény igényeket sem elégíti ki. Továbbá sérelmes a törvénynek az az intézkedése, amely a korpótlékkal a fizetést csak 3000 koronáig egészíti ki. Ezzel rövidséget szenvednek azok a lelkészek, akik nagyobb egyházközségben, nagyobb gonddal és több felelősséggel szolgálnak, mert az ő fizetésük is csak 3000 koronáig egészítették ki a korpótlékkal. Sérelmes a törvény a most szolgáló idősebb lelkészekre, mert az ők eddigi szolgálatukból csak tíz évet számítanak be. Sok hátrány származhatik a törvény azon intézkedéséből, amely a korpótlékok megállapítása előtt a lelkészi jövedelmekről szóló kimutatások revideálására felhatalmazást ad. Végül mintegy Damokles-kard ott állott a javaslat azon intézkedése, hogy a miniszterelnök *jogában áll* az egyházi főhatóságot fölszólítani, hogy az olyan egyházközségeket, ahol a hívek száma a 300-at meg nem haladja, szüntesse be. Ha e felhívásnak nem tenne eleget, az esetben az illető egyházközség *lelkésztől a korpótlékot megvonhatja*. Az autonómikus jogoknak ilyen megszorítása kissé drága ár lett volna, mert bár tudjuk, hogy ez a nemzetiségi agitációk ellen irányult, de reánk is minden percben lecsaphatott volna a veszedelem. A mi híveink nagyon szétszórtan laknak s több kisebb egyházközségünk van, amelyeket lelkészeikkel együtt állandóan veszély fenyegetett volna. Szerencsére az utóbbi pontot a közoktatásügyi bizottság javaslatára a képviselőház „célszerűségi okokból” törölte. A javaslat főrendiházi tárgyalásánál fölszólalt püspökünk is, kérve a fizetés maximumának emelését, de eredménytelenül.

V.

Gróf Tisza István, akit a király a lemondott Lukács helyébe miniszterelnökké nevezett ki, jun. 12-én tartotta a képviselőházban beköszöntő beszédét. Beszédének az egyházpolitikára vonatkozó része a következőleg hangzik: A kormány egyik legeminentebb nemzeti érdeknek tartja, hogy ne csak meg ne zavarja, de szerető kezekkel ápolja azt a vallási békét, amely nézetem szerint nemcsak a türelemben áll, — ez a türelem nekem kevés — hanem áll a vallásfelekezetek közötti valódi rokonszenyben, rokonérzésben, abban az érületben, amely szövetségtársat keres és talál azokban a felekezetekben is, amelyek ugyanazon magasztos célt némileg más eszközökkel szolgálják. „Ezt a szellemet igyekezni fog a kormány a maga részéről is támogatni és előmozdítani a maga kormányzati és törvényelőkészítési tevékenységében is és igyekezni fog minden felmerülő kérdését az egyes egyházaknak a legnagyobb rokonszeny álláspontjáról, annak a valódi egyenlőségnek álláspontjáról megítélni, amely nem a külső egyenlőségben, nem abban áll, hogy irigykedve szemléljük, hogy egyik vagy másik vallásfelekezet nem kap-e itt vagy amott öböt, mint a másik, hanem abban az igazi helyes felfogásban, amely min-

den vallásfelekezetnek igyekszik megadni azt, amire saját specialis viszonyai közt annak szüksége van.“ „Egyik nagy fontosságú ilyen kérdés a katolikus autonomia kérdése, amellyel a kormány nem hunyva szemet a felmerülő nehézségek felett, komoly akarrattal és teljes jóakarattal fog foglalkozni és amelynél igyekezni fog kitartó, következetes és nehézségektől vissza nem riadó munkássággal elhárítani az útból a magyar katolikus társadalom e forró óhaja teljesítésének akadályait.“ „Ugyancsak foglalkozik a kormány a protestáns felekezetnek azon régi óhajával is, hogy a nekik jutott állami dotáció a költségvetési tétel labilis formájából kivetköztetve, bizonyos állandó alapszerű, állami dotáció jellegű legyen “

Unitárius tanárok értekezlete Székelykeresztúron. Május 9-én tartották tanáraink Székelykeresztúron évi értekezletüket, melyen Kolozsvárról 13-an jelentek meg. Az idő nem volt kedvező s azért az ottani főgimnáziumnak már folyó építési munkálatait nem tekinthették meg. A vidékiek részéről kellő érdeklődés nyilvánult. Az értekezletet előértekezlet előzte meg, melyen a tanárságot mostanában foglalkoztató több kérdést beszéltek meg. A tetszéssel fogadott elnöki megnyitótán, melyet Pap Mózes igazgató adott elő, Sándor János előadása következett a középiskolai ének- és zenetanításról, melyben rámutatott az énektanítás multjára a felekezeti középiskolákban s főként kolozsvári kollégiumunkban s arra az akcióra, amely napjainkban az énektanításnak méltó helyet igyekszik biztosítani a középiskola tantervében. Dr. Szolga Ferenc tanár meg széleskörű tanulmányban azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy a természeti tudományoknak a humaniorák mellett nagyobb teret kell juttatni, hogy az iskolában is elfoglalhassák azt a helyet, melyet a tudományok hierarchiájában s a közvélemény felfogásában sokféle gyakorlati hasznuk és értékük folytán már kivívtak maguknak. Mindkét előadás után beható megbeszélések következtek, amelyek folyamán értékes nézetek és vélemények hangzottak el. Gálfalvi Sámuel a Kaisers-lauternben külföldiek részére rendezett szünidei tanfolyamot ismertette, helyes ítéllettel elmulvén ki a hallgatott előadások gondolatmenetét s az azokban nyilvánult világnézetet. Sajnos, a rendelkezésre álló idő rövidsége miatt két előadást le kellett venni a jövő évre a napirendről s emiatt aztán az a gondolat merült fel, hogy jövőben több időt kell szánni ezekre a kétségtelenül igen gyümölcsöző értekezletekre.

Dr. Jankovics Béla közoktatási miniszter máj 2—4. napjait Kolozsvárt töltötte Gopcsa László miniszteri tanácsos és dr. Kisfaludy Kálmán min. titkár kíséretében. Máj. 2-án d. e. folyt le az egyetem aulájában két ifjúnak sub auspiciis regis doktorrá avatása, amelyre a közoktatási miniszter ő felsége képviselőjében jelent meg. Felhasználta az alkalmat, hogy Kolozsvár kulturális intézményeivel is megismerkedjék s sorra látogatta meg az egyetemi intézeteket és gyűjteményeket, a középiskolákat, áll. elemi, polgári fiu- és leányiskolát, tanítóképzőt, ref. teol. fakultást, keresk. akadémiát. Intézetünkben máj. 3-án d. e. egy félórát töltött. Az igazgató üdvözlése után meglátogatott egy leckeórát, megnézte a könyvtárt, a tört.-filológiai és esztétikai szertárt, a dísztermet és élénken érdeklődött az angol és amerikai unitáriusokkal való

viszonyunk és összeköttetésünk iránt. Nem a szónoklás embere, de jó megfigyelő s ítéleteit tiszta erkölcsi felfogás irányítja.

Gimnáziumi ifjúságunk tornaversenye és céllövő versenye. Az idén a rendes évvégi tornavizsga helyett a Kolozsvári Egyetemi Atletikai Club elnökségének kezdeményezésére a helybeli középfoku iskolák jun. 1-én d. u. 3 órakor gyönyörű időben a Sporttelepen nagy és előkelő közönség jelenlétében közös tornaversenyt tartottak a Mentők javára. A versenyben résztvett a kath., ref. és unit. főgimn., a tanítóképző intézet, a felső kereskedelmi iskola és a polgári fiúiskola mintegy 1000 tanulóval. E közös tornaverseny emlékére az Egyetemi Atletikai Club elnöke, dr. Szabó Dénes egyetemi tanár egy vándordíjat (selyemzászló) alapított, melyért az ezentúl rendezendő tornaversenyekben az intézetek versenyezni fognak egymással. Az az iskola, mely a zászlót háromszor egymás után vagy megszakítással ötször elnyeri, végleg megtartja a zászlót, amely a győztes intézet tulajdonába megy át.

A versenyben intézetünk öt mintacsapattal szerepelt, melyekben mind a nyolc osztály képviselve volt. A selyemzászlót ifjúságunk nyerte el 121 ponttal a ref. főgimn. 114 pontjával szemben; harmadik lett a felső keresk. iskola, negyedik a r. kath. főgimn. és ötödik a tanítóképző intézet. Tanulóink ezenkívül 22 ezüst és 43 bronzérmert nyertek; intézetünk két oklevelet nyert, egyiket a versenyben való részvételért, másikat a versenyben elért pontegységekért (902·7), vagy a zászló megnyeréseért. Az intézet házi emléktárgyait Horváth József VIII. és Péterfi Jenő VII. o. tanuló nyerte.

A verseny végén dr. Szabó Dénes, a rendező bizottság elnöke, lelkes szavak kíséretében adta át a zászlót. Örömmel és meglelégedéssel jegyezzük fel ifjúságunknak ezt a szép sikerét s amaguk részéről arra figyelmeztetjük, hogyha dicsőség volt a zászló megnyerése, megtartása most már a becsület kérdése.

Junius 6-án a három főgimnázium díjlövészettel egybekapcsolt közös záróünnepet rendezett a szászfenesi honvéd elemi lövőtéren. A versenyből a ref. főgimn. került ki elsőül, mert a céllövésben résztvett 65 tanulója közül a legjobban lövő 15 tanuló 56 körtalálatban 168 egységet ért el. Második győztes intézetünk lett. A versenyben résztvett 28 tanulóknak közül a legjobban lövő 15 tanuló 55 körtalálatban 158 egységet ért el. A jutalomra kitűzött 17 díjből 7-et a ref. gimn., 8-at a mi intézetünk ifjúsága nyert. — Szintén igen szép eredmény, mely elismerésre méltóan mutatja ifjúságunk jórahaladását.

Gyász hírek. *Böloni Mikó Miklós* nyug. kuriai bíró, a Lipót-rend lovagja máj. hó 9-én életének 71., boldog házasságának 44. évében hosszas szenvedés után elhunyt. Halálát neje, gyermekei s kiterjedt előkelő rokonság, köztük néhai Bencédi Gergely tanár özvegye mint testvére gyászolják. — *Ózv. Ádámosy Györgyné*, szül. *Csittszentiváni Koronki Lottí* életének 69., özvegyiségének 7. évében jun. hó 23-án hosszas szenvedés után jobb létre szenderült. Egy nagy családnak középpontja, melegítő napja, az édes anyai szeretetnek mintaképe, fáradhatatlan szorgalmú munkásság és istenben való bizalom vezeti szép életén keresztül. Családjáért élt, melynek boldogsága volt s mely most könnyezve állja körül ravatalát.